

Ha mélyre szívjuk a kolozsvári levegőt... (Ankét - Fritsch László, Hajós Erika, Józsa Márta, Soó-Zöld Balázs, Tompa Andrea)

KolozsvárLátó - 2012. március

Amikor a Kolozsvár-számot kitaláltuk és gyűjteni kezdtük az anyagot, eszembe jutott, nemrég arról beszélgettünk az egyik barátommal, hogy mennyien járnak haza „a régiek” közül, és milyen sűrűn. Ezek a régiek persze semmivel sem régebbiek, mint mi, s a két halmaz (az ő egykori osztálytársai és örök barátai meg az enyéim) nem is fedi teljesen egymást, a lényeg azonban megmarad: néhány ember azok közül, akikkel együtt töltöttük a gyerekkorunkat és az ifjúságunk egy részét, s aki valamikor máshová indult szerencsét próbálni, egyre gyakrabban látogatnak haza, egyre gyakrabban tűnnek fel a város utcáin, a kocsmákban, ilyen-olyan rendezvényeken. Ott élnek, de nem tudnak elszakadni Kolozsvártól.

Miért, ütött szöveget a fejembe a gondolat, tényleg, miért? S mert a szerkesztő merkantilis figura, aki mindig csak a hasznot nézi, eldöntöttem, ankétot szervezek: megkérdezem őket, hiszen ők talán tudják a választ, vagy legalábbis keresik.

Hat kérdést küldtem szét hét embernek; öten válaszoltak. És a reményem bevált: mind az öten szívesen mesélték el az életüknek azt a részét, mely akár túlnyomónak mondható, akár nem, mindenképpen egy fontos döntéshez fűződik, mint ahogy szívesen meséltek e döntés következményeiről is.

Köszönöm mindenkinek! (D.P.)

1. Mikor távoztál Romániából, és miért, hogyan?
2. „Hazaköltözésemnek kizárólag a szubjektív közérzetem volt az oka. Fizikailag itt érzem jól magamat” – nyilatkozta Eötvös Péter világhírű magyar karmester és komponista a Népszabadságnak. Te is ezt válaszolnád, ha valaki arról kérdezne, miért jársz Kolozsvárra ilyen sűrűn?
3. Ha nem ezt mondanád, akkor miért? Vagy mit mondanál még?
4. Kijelölhető a sűrűség kezdetének időpontja? Tehát, hogy mondjuk x évig megvoltál ott, ahol most is élsz, nem vágytál haza különösebben, de y év múlva hiányzott a város?
5. Amikor hazalátogatsz, milyen helyeket keresel fel? Kik azok, akiknek feltétlenül telefonálsz?
6. Tervezed a hazaköltözést? Ha nem, annak mi az oka? Ha igen, mikor?

Fritsch László Zoltán (közgazdász – Budapest)

1. 1996-ban végeztem a kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetem Közgazdasági Karán. Ez év tavaszán távoztam Magyarországra, akadémiai ösztöndíjjal érkeztem a budapesti Közgazdasági Egyetemre, majd ősztől ugyanott kezdtem el a PhD tanulmányaimat. Az elején nem volt konkrét elképzelésem, bármire nyitott voltam, az akkori barátnőm hatására még a kanadai emigrálás gondolatával is komolyan foglalkoztam. Végül az döntött, hogy Hatházi Csaba barátomon keresztül állásajánlatot kaptam egy multinacionális cégtől (Shell), amit elfogadtam, és ez tulajdonképpen teljes mértékben meghatározta a további karrieremet. Volt még egy sikertelen hazatérési kísérletem is 1996 végén, az RMD Sz abban az évben került be a kormányba, és Birtalan Ákos turisztikai miniszter megpróbált hazacsábítani egy minisztériumi igazgatói állással, de az akkori minisztériumi jövedelmi viszonyok mellett csak úgy tudtam volna megélni, ha a szüleim segítségét veszem igénybe, én viszont meg akartam állni a saját lábamon.
2. Feleségem feltöltődni jár haza (Kolozsvárra), ha több hónapig nem sikerül hazalátogatni, akkor fizikai tünetei is kezdenek lenni. Az én esetem annyiban más, hogy azért minden évben legalább 5–6 alkalommal hazalátogatok, emiatt nem is érzem úgy, hogy teljesen elszakadtam volna. Egyszer kiszámoltam, hogy minden évben legalább egy hónapot töltünk Erdélyben.
3. Érdekes, hogy ilyen körülmények között mennyire fontos a média. Az elején naponta figyeltem, mi folyik odahaza, jelenleg is van román csatornákat tartalmazó kábeltévé-előfizetésem, a kolozsvári barátaimmal rendszeresen meg szoktuk beszélni a hazai eseményeket. Nem is gondolnátok, hogy hány szurkolója van a kolozsvári CFR-nek a határon túl.
4. Az elején havonta vagy maximum másfél havonta utaztam haza, jelenleg a gyerekek iskolai kööttsége miatt ritkábban, de azért az 5–6 alkalom összejön.
5. Szüleim, illetve a felségem szülei és nagyszülei is Kolozsváron élnek, de a régi barátokat, osztálytársakat is meg szoktam látogatni vagy fel szoktam hívni telefonon, amennyiben az időm engedi.
6. Kb. 3 éve komolyan gondolkodtam rajta, azóta mindkét gyerek megkezdte az iskolát, most már talán nehezebb lenne, de ha adódik egy jó álláslehetőség, semmiképp sem zárnam ki a hazatelepülést.

Hajós Erika (mesetulajdonos – Budapest)

1. 1998-ban, egy stoppos Európa-körút után már nem volt otthon maradásunk, elhatároztuk hát a barátommal, hogy megpróbálunk Budapesten érvényesülni. Egyik napról a másikra született a döntés, felmondtuk az albérletet, és egy hátizsákkal nekivágtunk, na nem a vakvilágnak, egy időre az ukolokatestvére befogadott minket. Otthon akkoriban albérletben laktunk, mindketten dolgoztunk, és, azt hiszem, nem árulok el nagy titkot, ha azt mondom, mégsem tudtunk szülői segítség nélkül megélni. Nem gondoltam, hogy Magyarországon kolbászból van a kerítés, hiszen előtte már éltem kint rövidebb ideig, ám akkor inkább csak szórakozgattam, tengtem-lengtem, nem fűlt a fogam a munkához, most viszont már érvényesülni szerettem volna, és gondoltam, együtt majd sikerülni fog. Ismerősökön keresztül ugyan, de viszonylag hamar munkához jutottunk, és hamarosan „saját” albérletbe költöztünk.
2. Egyértelműen. Sajnos, nem járok haza olyan gyakran, mint ahogy szeretnék, viszont van két biztos „időpont” az életemben, melyeken a világ minden kincséért sem változtatnék. Minden nyáron otthon töltök pár napot (régebben akár egy hónapot is, viszont mióta nagyon elszaporodtunk, és már nincs meg a szülői ház, nem zaklatom tovább barátaim nyugalmaát örökmozgó hárememmel), majd egy hétig sátorozunk valahol Erdélyben, így kibírom a következő hazaútit, mivelhogy szilveszterezni is évek óta hazajárunk. Szóval nekem minden év két félévből áll, mely egy kis kolozsvári levegővel kezdődik. És ha jó mélyre szívom, kibírom a következő

„időpontig”.

3. Mivel ezt mondanám, nem tudom, mi mást mondhatnék még...

4. A sűrűség kezdetének időpontja nagyjából az ötödik évre tehető. Azóta csak „sűrűsödik”... Amikor elhagytam szülővárosom, nem hittem, hogy ennyire fog hiányozni, persze, akkor azt sem hittem, hogy leszek egyszer még negyvenéves is... Lehet, hogy a korral jár, vagy nevezem bölcsességnek? Nem vagyok én ennyire bölcs, talán inkább a tapasztalat terhére írható, hogy minél régebb élek a pannon föld szmogos központjában, annál nehezebben lélegzem. Persze, azért nem panaszkodom, hiszen mindig is optimista természet voltam, minden rosszban megkerestem a jót, a várost szeretem, és sok a kolozsvári barát is, hiszen úgy igazán nem vegyültünk soha. És szerencsére még mindig érnek kellemes csalódások, hiszen néha még találkozni „rendes” emberekkel is, olykor meg is jegyezzük: „magyar, de rendes”... Lényeg a lényeg, hiányzik Kolozsvár, az ottani barátok, emberek.

5. A Sétatér nem maradhat el, nyáron feltétlenül csónakázunk, imádok evezni! De a listán van természetesen a „Matyi tér” is, a Karolina tér, A könyvesbolt, mert könyvet venni kell. Ha az időbe beleférek, akkor a lista bővül, ám a szűk baráti társasággal is legtöbbször már csak futólag tudunk találkozni, így sok kedvenc hely gyakran várólistára kerül. Akinek pedig feltétlenül telefonálok? Elsőként a Polacsek családot hívom, viszont mivel őket boldogítom napokig jelenlétemmel és nem túl szerény létszámú családommal, egy telefonhívást minden alkalommal megúszok. Van azonban két kedves volt osztálytársam, akik az évek folyamán nagyon jó barátaimmá váltak, egyikük Demény Péter, másikuk Szabó Gyula, ők azok, akiknek feltétlenül telefonálok. Ha időm megengedi, még találkozom egy-két barátal, bár sajnos kevesen maradtak, már legtöbbször együtt megyünk haza... Herédi Zsolt barátomat is megemlíteném, tőle ki is kapok, ha nem keresem fel, és ez néha elő is fordul.

6. Évek óta. Sajnos minden évben vitatéma, hogy miért is nem megyünk haza, és mindig a férjem győz. De hiszem, hogy egyszer eljön az én időm!

Józsa Márta (író – Budapest)

Emigrálásom előtörténete az erdélyi magyar szamizdat laphoz, az 1982 novemberében lebukott Ellenpontokhoz köthető.

1. 1983. január 26-án, a 21. születésnapomon hívtak az útlevelesztályra, a kezembe nyomtak egy hontalan útlevelet azzal a határozott, szóbeli felszólítással, hogy azonnal hagyjam el az országot. Jó ötlet volt, csak nyitott maradt a kérdés, hogy hova is menjek. Magyar vízumot nem kaptam (nem hivatalos indoklás: ilyenekből bőven elég van a határon belül is, nem kell importálni), információ nyilván el sem juthatott hozzám az egyéb lehetőségeimről, ha voltak egyáltalán. Örülni örültem annak, hogy a másik lehetséges opció, a börtön helyett új kalandok várnak rám, amúgy is készültem emigrálni. De azért az sem volt mindegy, hogy hol kötök ki. Hat hónapra kaptam román vízumot, azalatt kellett valamit kitalálni. Dánia, úgy mondták, szóba jöhetett volna, de a dánok éppen abban az évben fejezték be a hontalanok befogadását. Valaki mondta Brazíliát, de mondtam, hogy nem tudok csacsacsászni. Arról nem is beszélve, hogy miből vettem volna repülőjegyet. Aztán szóba került az is – legyünk pontosak, nem szóba került, hanem a hetente többször jelentkező szekusok, Rusu Valer kapitány és társai vázolták azt lehetőséget, hogy Bukarestben föltesznek egy repülőre, addig megyek, ameddig be nem fogad valaki, és ott majd ledolgoztatják velem a jegy árát. Éppen akkor, amikor elhatároztam: beszököm valahogy az amerikai nagykövetség kertjébe és ott éhségstrájkolni kezdek (amúgy nyilván a közelébe sem jutottam volna a követségnek), magyarországi barátaim értesítettek: egyikük tanítványának az apja a Kádár-titkárságon dolgozott, az ő segítségével valahogy kikönyörögték nekem a magyar vízumot. Április 21-e volt. Bementem az útlevelesztályra, hogy közöljem: a jövő héten indulok (el kellett kérni a kilépőcédulát, az útlevel nem volt elég). Ott azt mondták: vagy felszálok az első vonatra, vagy elveszik az útlevelem, és elbeszélgethetünk a börtön-verzióról. Így aztán az első lehetséges járművel, 1983. április 22-én hajnalban a Balt Orienttel hagytam el Kolozsvárt. Budapesten aznap temették Illyés Gyulát, és nagy titokban Bali Sándort, az '56-os Munkástanácsok egyik egykori vezetőjét. Piros, csövévázás hátizsákomban volt, benne hat bugyi, hat pár zokni, hat póló, három-négy pulóver, két pár cipő és egy vörös bunda, háromezer lejért vettük a Malom utcai divatházban, az lett volna az induló tőkém, ha sikerült volna valaha is eladni. Végül a molyoké lett. Nálam volt továbbá egy lista, amelyen tételesen szerepelniük kellett az átvihető tárgyaknak. Nem volt nálam semmi illegális, a csomagom könnyű volt, az idő pompás, sötétkék póló, batikolt kék gézszoknya és vászoncipő volt rajtam, a hajam derékiig ért.

2. Nem járok haza túl sűrűn, de ritkának sem nevezném. Voltaképpen mindig megyek, amikor csak mehetek, és azért, mert valahogy minden jólesik. Eleve szeretek utazni, ha nem utazom eleget, akkor akut kilométerhiányom van. Valahogy túlélem a határig az Alföld látványát, utána pedig minden érdekes, ha autóval megyek, ha vonattal. A Királyhágó évszakai, a feketetői miccsesek, szóval bejárom a hazautazás mindenki által jól ismert giccses rituáléját. Persze, abban is van valami vicces, amikor nagy ritkán repülővel megyek Vásárhelyre, és elgondolom azt, hogy ez az 50 perc most egy 10–12 órás dőcögést vált ki. S miután köztudott, hogy az ember a gyerekkorában szerzett szokásai közül a legnehezebben az étkezéseket felejtí el, szégyen ide vagy oda, többnyire végigeszem a miccs-pacallevés- flekken Bermuda-háromszöget. Aztán orda, børsajt, telemea, rókagomba, pisztráng és így tovább, attól teljesen függetlenül, hogy ezek jó részét több-kevesebb nehézség árán már be tudom szerezni Budapesten is. 1983-ban csak kivételképpen lehetett vinettát venni a piacon, ma már minden második büfé kínálatához hozzátartozik a vinettakrém. Elterjesztettük, alighanem. Szóval igen, fizikai jó érzést okoz elindulni, megérkezni, enni-inni s persze találkozni. Valószínűleg az élmény valamennyi emigránsnál közös és kevésbé variábilis, bár nyilván sok minden szerepelhet a mátrixban: mikor és milyen messze ment el valaki, milyen gyakran tud hazamenni, könnyű vagy nehéz szívvel megy-e. Vannak persze, akik nagyon határozottan elutasítják a hazautazást – de sohasem hittem el nekik, hogy titokban ne álmodoznak róla.

3. Ha nem ezt mondanám, akkor talán azt a rituálét, ahogy minden alkalommal bejárom a gyermekkorom helyszíneit, és tudom, hogy a lábam elvisz olyan helyekre is, amelyekre már nem biztos, hogy ésszel eltalálnék. Örülök, ha látom, hogy a kertünk helyén még a betont áttörve is kinő a kiirthatatlan toma. Réges-régen blokkok épültek a házunk helyén, én a szülőházamba már sohasem térhettem haza. Szeretek igazi páfrányt látni az erdőben, és örülök annak, hogy a Szamos még mindig normális irányba, nyugatról keletre, míg Magyarországon ez éppen fordítva van, keletről folyik nyugatra. Jó, hogy csaknem egy órával később sötétedik, mint Magyarországon, és jó az is, hogy újra lehet csónakázni a Sétatéren. Azt szeretném, ha soha nem kellene úgy mennem Kolozsvárra, hogy most jártam itt utoljára. Igaz, életem számos más kedves helyével vagyok így. A legeslegjobban azonban azt szeretem, ha véletlenül futok össze egy ismerőssel a Fötéren; egyre ritkábban, de még megesik. Azért járok haza, mert attól jobb az életem minősége.

4. Hazautazásom sűrűségét nem én döntöttem el, kijelölte azt a történelem. 1983. áprilisi távozásom örökös kitiltási határozattal párosult – igaz, kétszer is beszöktem közben az országba, de ez külön élményszint, nem köthető a klasszikus hazajáráshoz. 1990 márciusában voltam először klasszikus értelemben vett hazatérőben, legkisebb gyermekemet vártam éppen, a család nem engedte, hogy már '89 decemberében útnak induljak terhesen. Azóta minden lehetőséget megragadok. Gyermekeimmel minden évben a Hargita különféle zugaiban táboroztunk, nem ismeretlen nekik Kolozsvár, Vásárhely, azaz gyerekkori helyszíneimet is bemutattam

nekik, aztán majd kezdenek valamit ezzel, ha kezdenek. Ha jól belegondolok, velük jóval több helyen jártam Erdélyben, mint amikor ott éltem. Nyilván ennek minősített oka az, hogy felnőttkorában és szerencsés esetben az ember maga dönti el, hogy hová akar utazni.

5. Akit kivétel nélkül mindig megkeresek, az Marius Tabacu, ő hazáinktól függetlenül nagyon szorosan az életemhez tartozik. Többnyire nála is lakom, Kolozsvárott amúgy sincsenek már családtagjaim. Számos kedves rokonom, barátom, ismerősöm van továbbá, nos: sohasem kerül mindannyiukra sor. Ebből mindig származik lelkiismeret-furdalásom. De hát az ember másutt sem találkozik három-négy nap leforgása alatt egy városban élő valamennyi közös ismerősével. Érdekes amúgy, hogy ugyanígy vagyok életem másik meghatározó városával, Péccsel: ott is valamennyi utazásom alkalmával ki kell találnom, kikkel találkozom oda áttelepült családom és másik nélkülözhetetlen kolozsvári barátom, Bretter Zoli mellett.

6. Huszonegy évig éltem Kolozsvárott, huszonkilenc éven át Budapesten, Péccsett, majd megint Budapesten. Itt, ott és amott is otthon érzem magam, tehát nincs ahonnan és ahová hazaköltöznöm. Tervezni fizikai értelemben most éppen nem tervezek költözést. Azt azonban igen, hogy gyakrabban jövök-megyek és közlök Erdélyben, és egyáltalán, Romániában. Már csak azért is, mert jelképesnek tartom, és büszke vagyok arra, hogy a Kolozsvár-regényem, az Amíg a nagymami megkerült című, idén románul is megjelent.

Soó-Zöld Balázs (a kolozsvári Quadro Galéria társtulajdonosa – Budapest)

1. 1989-ben költöztem Budapestre, háromévi várakozás után az ún. „házassági engedélyre”, amelyet a román Államtanács adott (biztos sokan tudják, miről van szó...), tehát oda nősültem. Kolozsváron és Romániában egyre kellemetlenebb volt az élet, elsősorban anyagilag, hülye érzés volt, hogy elvégeztem egy egyetemet, tanítok Vajdahunyadon, és pénzt kell kérnem a szüleimtől, ha hétvégén haza akarok menni. Meg persze a napi 2 óra tévéújsó, fűtés, meleg víz stb. hiánya. És azt hittem, hogy „ott majd...”

2. Tény, hogy az utóbbi időben szubjektíven jobban érzem magam Kolozsváron, mint Pesten általában. Igaz, hogy ott is jó a saját otthonomban, a családom, barátaim között, de a várossal, akár az országgal eléggé megváltozott a viszonyom. Biztosan számít az is, hogy a tevékenységeim is megosztódtak Budapest és Kolozsvár között.

3. Budapest sokkal nagyobb, és annak ellenére, hogy lassan ugyanannyi ideje élek itt (is), természetes, hogy sokkal kevesebb a barát, ismerős, nem köszönnek annyian az utcán.

4. 2006–2008 között még a magyar telekomos projekt kapcsán jártam gyakrabban, igaz, hogy Bukarestbe is (egyébként szeretem azt a várost is...), aztán a galéria indulása volt fontos körülmény 2008-ban, de azt is ide kell sorolnom, hogy édesanyám (akit kirobbantani is nehéz lenne az otthonából, városából) nem olyan fiatal már...

5. Persze hogy szebben hangzana, ha a színházzal kezdeném, csak nem lenne igaz, és úgysem hinné el senki. Szóval (irodalmi, művészeti) kávéházak, kocsmák, a sorrend tetszőleges, általában néhány nap alatt úgyis mindenütt „aláírja az ember a kondikát”, vagyis Insomnia, Bulgakov, Klausen, Atmosfera, Corso, VIA, mert ott találkozom barátokkal, ismerősökkel. Sokszor meg sem kell szervezni előre a találkozásokat, egymás után véletlenül is összejönnek. Következő tényleg a színház, nagyon szeretek ott lenni, és egyetértek Andrei Șerbannal, hogy a kolozsvári magyar társulat olyan szintű, mint a F. C. Barcelona a fociban. Ezenkívül a Bánffy Palota, galériák, kiállítótermek, de műtermek is (ez már a saját galériánk, a Quadro miatt). Van nagyjából 10–12 ember, akikkel igyekszem mindig találkozni, vagy legalább telefonon beszélni, ha a személyes találkozás nem jön össze. Itt kapcsolódom az előzőkhöz, hogy néha telefonálni sem kell, összefutunk az utcán vagy a szokásos helyek valamelyikén, még mielőtt beszélénk telefonon.

6. '89-ben sem terveztem úgy, hogy soha többet nem járok Kolozsvárra, ezért sem költöztem messzebb, de lehetetlen is lett volna a szüleim miatt, szóba sem jöhetett... Skandinávia, de a „jó meleg Afrika” sem. Vissza sem költöznék úgy, hogy mindent feladjak a másik városban. Tehát maradok „itt is, ott is”.

Tompa Andrea (író, színikritikus – Budapest)

1. Aki '89 előtt távozott, biztosan pontosan meg tudja mondani az idejét, akár napját is annak, amikor elment. Utána minden képlékenyebb lett, megfoghatatlanabb, zavarosabb. Az én távozásom is hosszú évekig tartott. 1990 februárjában mentem először Pestre egyedül körülnézni – alig múltam tizennyolc, és rettentő mehetnékem volt, kiszabadulni otthonról. Azon a nyáron felvettek az egyetemre, bár akkor már jártam Kolozsváron egy fél évet. Sokáig azt hittem, az egyetem alatt is végig, hogy vissza fogok menni. Anyám fogadott is valakivel egy láda pezsgőben, amit azóta sem törlesztett. Próbáltam előkészíteni a visszatérésem, nagyon szerettem volna orosz irodalmat (vagy bármit, ami ide majd elvezet) tanítani. Egyszer el is mentem egy találkozóra a tanszékvezetővel, aki ismert, azt mondta, nagyon jó, várnak, de tanuljak meg egy nyugati szláv nyelvet; nyomban elkezdtem csehül tanulni, készültem elvégezni a szakot is. Egy év múlva már senki sem emlékezett erre az ígéretre. A kilencvenes évek közepén aztán egyre kevésbé kíváncsi voltam Kolozsvárra. Ennek egyik oka az akkori városvezetés és közhangulat, Funar Kolozsvára, ami utálatos volt. A másik személyes, családi, erről nem tudok beszélni. De még mindig az időt húztam, folytattam a tanulást. Az ember akkoriban egy évtizedig járt egyetemre. Sokáig nem vettem fel a magyar állampolgárságot – ami akkor egyébként nem is volt olyan egyszerű. Az ezredfordulóra már úgy gondoltam: itt fogok élni.

2. Egyszer csak elég szabad voltam már ahhoz, hogy akár a visszatérésről – egyfajta folyamatos visszatérésről – gondolkodjam, és elég független is ahhoz, hogy dönthessek. A kilencvenes évek első felében az egyetemen jártam egy órára, amin az orosz emigráció irodalmát tanulmányoztuk – mindig vonzottak az emigráció írói, egyikből egész magas fokon képeztem ki magam; egy kevésbé ismert író, Jurij Mamljev írt egy esszét arról, hogy az emigráns számára nincs visszatérés. Egyébként Nabokov is ezt gondolta, persze, akkor még állt a Szovjetunió. Mamljev talán úgy érvelt, a visszatérés a bukás beismerése. Ez a mondat belém égett, évekig rettenettel töltött el, holott nem gondoltam magamra emigránként: nem menekültem, hanem választottam, és a saját nyelvemben, kultúrámban élek. Többen az orosz „visszatért” írók közül aztán szélsőséges politikai nézeteket képviseltek, ez is elég elretentő volt. Visszatérésem – rendszeres hazajárásom inkább – 2008-ban kezdődött, amikor meghívtak tanítani. Éppen Amerikában voltam, a Yale-en vendégeskedtem két előadás erejéig, amikor megérkezett Hatházi András, a nagyszerű kolozsvári színész meghívólevelével. Felhívtam a kedvesemet, megbeszéltük, és még aznap igent mondtam. Nagyon szerettem volna tanítani, Budapestre nem hívtak, ami sokáig sérelmem volt. Valószínűleg egy vidéki egyetemnek előbb-utóbb eszébe jutok, de mi közöm nekem egy vidéki városhoz, gondoltam. Kolozsváron nagyon is van értelme tanítani, ezért ma is tudok lelkesedni.

3. Nekem ehhez a hazajáráshoz, egyfajta lelki visszatéréshez – megbocsátáshoz magamnak és a városnak, magamnak az elmenetel miatt, a városnak, hogy pusztán van, hogy merészei nélkül nem is élni az életét – nagyon messzire kellett elmennem, rengeteget utazni, látni, tapasztalni, Európán belül és kívül, és főleg Kelet-Európában. Én egy igazi föl-földobott kő vagyok. Egy kárpátaljai barátom szerint csak az erdélyieknek van lelkiismeret-furdalásuk az eljövételük miatt. Talán igaza van, bár én lelkiismeret-furdalást ma nem érzek. Próbálok pragmatikusan nézni az utam, ami inkább egyfajta maszatolás, döntések elodázása, halogatása, örök átjárás

minden közt, vagy ha tetszik, igazi kettős állampolgárság és identitás, itt is, ott is. Úgy érzem, magamban egyfolytában ezeket a határokat próbálom lebontani. Ugyanakkor azzal, hogy Kolozsváron tanítok, valamit visszateszek a közösbe, oda, ahonnan én is sokat kaptam-vettem el.

4. Mindig folyamatosan jártam, de gyakran nyomasztott Kolozsvár. Lehet, hogy a városnak végső soron nincs köze hajdani rossz közérzetemhez. A kétezres évek közepén már egyre többet és boldogabban jöttem, elkezdtem ismét felfedezni a várost, új kapcsolataim is lettek, teli tudóval tudtam itt levegőt venni. Inspiráló helynek éreztem. De ez egyben valahogy a magamra találás korszaka is. Budapesthez időközben a családom és a szakmám is köt már.

5. Amióta dolgozom Kolozsváron, sokkal kevésbé vagyok szabad. A diákok nagyon sok figyelmet igényelnek, hajlamosak mindent leszívni, ez a dolguk. Színházba mindig elmegyek, de ez persze munka is, ez a szakmám, de a színház számomra embereket is jelent, nem csak előadást. Román filmeket nézek, ha tudok. Próbálom megfigyelni az újat, ami a városban történik. Nem a múltamban élni, hanem a város jelenében. Szilágyi Júlia, az író az, akit gyakran és szívesen felkeresek, de őrá sem jut mindig időm. Gyimesi Évával sokat találkoztam az elmúlt két évben, ő nagyon hiányzik. Sokat kutatok, levéltárakban, könyvtárakban, erre az időre mindig féltékenyen vigyázok, ezt is barátoktól veszem el. A múltkor az Erdélyi Múzeum Egyesület levéltárosa úgy köszöntött az utcán, mint egy régi ismerőst, ez nagyon jó érzés: számon tartanak.

6. Én a Magyar Köztársaság állampolgára lettem a kétezres évek elején. Ez az ország ma nem létezik. Magyarország ma rossz közérzetű hely, az a csábítás, nyitottság, energia, amit itt valaha éreztem, teljesen odalett. A szakmám, a színházi szakma kétségbeejtő helyzetben van. És ez a Magyarország ma kevésbé tart rám igényt. Sok mindent újra kell gondolni. Őszintén szólva, fogalmam sincs, hogy merre tartunk, sem választott, második hazám, ahogy nevezni szoktam magamban, sem én. Ugyanakkor, ha egy nagyvárosból elköltöznék, nem a forgalmas, ma egyre inkább nagyvárosi ambíciókat dédelgető Kolozsvárra mennék, hanem valami természetközeli helyre.

Kategória: vers, próza

Denumire autor: Demény Péter

Látó Szépirodalmi Folyóirat